

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRIK , 1919-20, s. 20. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-falster01-shoot-idm140591135841120/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

IV

PHILOLOGISKE SAMVITTIGHEDS-
TILFÆLDE.

EN ung Mand, der var fød til Berømmelse og overmaade ivrig til Studeringer^{a)}, havde næsten til Umanerlighed hendraget den bedste Del af sin Tid med flittig at læse lærde Mænds Levninger. Hans Sind var blevet indblæst med honnet Misundelse, priselig Havesyge og en umaadelig Ærgerrighed, fornemmelig af de Philologis, som han havde befundet at florere fremfor andre i den lærde Republique: *Salmasius, Grueterus, Meursius, Casaubonus, Scaliger, Lipsius, Cellarius, Borrichius*^{b)}; dog ej uden Mistvivl om at kunne ligne sig ved saa store Navne. Og som han plejede ofte at besøge mig, som han fordum havde haft til Lærer, frittede han mig engang efter Omstændighederne om et Raad: hvorlunde det maatte staa i hans Magt at opnaa disses Udødelighed (thi først da tyktes han sig at røre ved Himlen med saa meget som en Finger). Men jeg smilede over hans Alvor og svarede ham skæmtelig: »For at naa til Himmels har du et Trylleord behov, hvilket Mahomet siger at en smuk Kvinde, som den Dag i Dag er Venus-Stjærnen, lærte af Englene, da de havde ladet sig besnære af Vin^{c)}. Dette Ord giver nemlig Vinger; det vil hæve dig til *viam lacteam* eller Mælke-Vejen, som er Heroernes Sæde.« Men han trængte for Alvor ind paa mig og bad mig om et Middel mod sin Svagheit. Jeg sagde da: »Den Ærgerrighed

som du har fattet i Sinde, holder jeg meget af; men du veed jo nok at Redskaberne dertil ere *Natur, Lærdom og Øvelse*^{d)}. Og ved *Lærdom* forstaaer jeg ej alene Hovmesterens Sprog eller en lærd Omgængelse, men tillige gunstig Lejlighed til Bøger og Skrifter, hvilken hine store Mænd havde Overflødighed af, men som det skorter dig paa i denne Afkrog af Verden. Dog skal du ej derfor lade Modet falde; thi de boglige Kunstners Velfærd ligger ej paa dette, at du er i første Række. Det er ogsaa Ære værd at staa i anden eller tredje Række, og om man ej kan naa *den syvende Cirkel i Cardani Figura*, saa dog vige langt bort fra *Centro*, som er *Uvidenheden*^{e)}. Men for at du ret kan dyrke eller snarere hædre de skønne boglige Kunstners Helligdomme, saa betragt med mig nogle *philologiske Samvittigheds-Tilfælde*, og husk, at en *Philologus* bør fremfor alt, ligesom Taleren hos Ciceronem, være en *dydig Mand*^{f)}. Thi sæt at du allerede har fuldkommet de almindelige Kundskabers Lærdom^{g)}, mon du derfor har Ret til at hovmode dig og betee den Stoltheit som erhverves ved Fortjenester? Hos en dydig Mand findes ej Brovten eller Brammen, hvad jeg tør sige med Forlov af en og anden bøjagtbar, ypperlig og beskedelig Mand, som efterlod dette skrevne Bud: *Prater, vær beskedelig!* — Hvad er det som du vil gøre dig til af? Dit gode Hoved? Det har du af Naturen. Din Lærdom? Den har sin Aarsag dels i Lykken, dels i en Dyd som du er skyldig. Dit Navn? Dette eksisterer saa at sige kun i Tanken; eller hvis det har real Exi-

stens — for at tale med Philosopherne —, hvor mange Fornærmelsens og Bagtalelsens Pile afskydes ej ofte mod det, jo højere det rager op? Ja, hvor let kan det ej af Efterkommerne formænges med andre, naar der ej er nogen *Møller*ⁿ⁾ til at beskytte det mod Navne-Lighedens Fare^{o)}? Fremdeles, saasom den studerede Verden ejer synderlig andet end en Skole i egentlig Forstand, som genlyder af indbyrdes Slagsmaal, saa spørger jeg dig: hvis du befinder en Vildfarelse i en eller anden Mands Mening, han være sig levende eller død, mener du saa at man kan bebrejde ham den uden at overtræde Høflighedens Lov? — Dertil svarede den unge Mand: »De Dødes Ret er ifølge alle Folkeslags og alle menneskelige Loves Samtykke hellig og ubrødelig; at føre Krig med disse holder jeg for ugudeligt og udædisk. Med de Levende er det derimod en anden Sag, for saa vidt de kunne tage til Genmæle og forsvare sig mod Anfald.« »De Levende?« sagde jeg; »husk at deres Vederparts Skrivemaade til sin Tid vil overleve dem, og at dens Spor ej ville udslettes førend efter lang Tids Forløb. Husk at det er lettere at sætte en Klik paa en Mand end at afvise den, lettere at tilføje end at læge et Saar.« — Men oprigtig som han var, svarede han med beskedelig at genkalde i min Erindring den Trætte som jeg havde haft med den berømmelige *Stübelio*^{l)}. Ved disse Ord paakom der mig Undseelse i Sjælen, da jeg vel var mig min Uformuenhed og Skrøbelighed bevidst. Jeg tilstod, at jeg aldrig mindedes hin Strid uden

Sorg i Sinde, eller tænkte anderledes om den end om Manddrab; og det uagtet en udæsket Mand er noget at undskylde, ligesom man i visse Maader kan bære over med den unge Alders Hidsighed, som finder Behag i Jubileren og Gækkeri.

Jeg var næsten færdig med min Tale, da den kære unge Mand til Slut afpinte mig et Svar ved at gøre mig det Spørgsmaal, om man uden Fare for den sande Lære kan give sig profane Skribenter i Vold. Jeg spurgte ham indstændig, om Joseph uden den Fare kunde have levet ved Pharaonis Hof, Daniel og Nehemias tjent Kongerne af Persien. Jeg henviste ham til mine »*Adskillige philologiske Tanker*«^{k)}, og bad ham ransage den første *Del* deraf, men ej agte paa hvad der almindelig, men uden Tvivl ved Avindsmænds Opdigtelser, fortælles om *Petro Bembo*, *Politiano*^{l)} og andre, der skulde være gangne saa vidt i Galenskab, at den hellige Skrift tyktes dem ussel og ringe mod den profane Veltalenhed, Davids Psalmer intet mod Pindari Oder. Jeg lagde til, at justement af Hedningenes Vildfarelser kunne vi høste Gavn og Profit, og at den guddommelige Sandhed fremskinner klarest iblandt bedrageriske Spaadomme og tvivlsomme Prophetier; at GUDs Storheds Hæder er end højere iblandt de uvisse Guders og Gudinders Altre og deres falske Gudstjenester; at Guddomskraftens Underværker intetsteds triumfere herligere end blandt de ægyptiske Trolddomskunster^{m)}. — Den unge Mand lod sig dermed nøje; men da han var ikke lidet bekymret for